

ДОСЛІДЖЕННЯ СТАНУ МОЛОДІЖНОЇ ПОЛІТИКИ У ГРОМАДАХ ЖИТОМИРСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Методологія

Дослідження проводилося в рамках проєкту “Зростаємо разом “Ініціатива “Молодіжний працівник – Львів, Полтава, Житомир”. У рамках дослідження було реалізовано три дослідницькі модулі:

I. Кабінетне дослідження. Включає діагностику стану молодіжної політики у кожній з обраних для проєкту громад на основі даних, отриманих від органів місцевого самоврядування.

II. Кількісний етап. Опитування представників громади, дотичних до реалізації молодіжної політики у громадах.

III. Якісний етап. Експрес-інтерв'ю з представником влади, який відповідає за молодіжну політику та з представником молоді в громаді.

Період дослідження

Збір даних – червень-липень 2024 року.

Аналіз даних – серпень-вересень 2024 року.

Серед громад Житомирської області, які взяли участь у проєкті «Молодіжний працівник» – Андрушівська, Білокорочицька, Гришковецька, Житомирська, Звягельська, Коростенська, Овруцька, Тетерівська, Черняхівська та Чуднівська. Серед них:

- **6 міських:** Андрушівська, Житомирська, Звягельська, Коростенська, Овруцька та Чуднівська громади.
- **2 селищні:** Гришковецька та Черняхівська громади.
- **2 сільські:** Білокорочицька та Тетерівська громади.

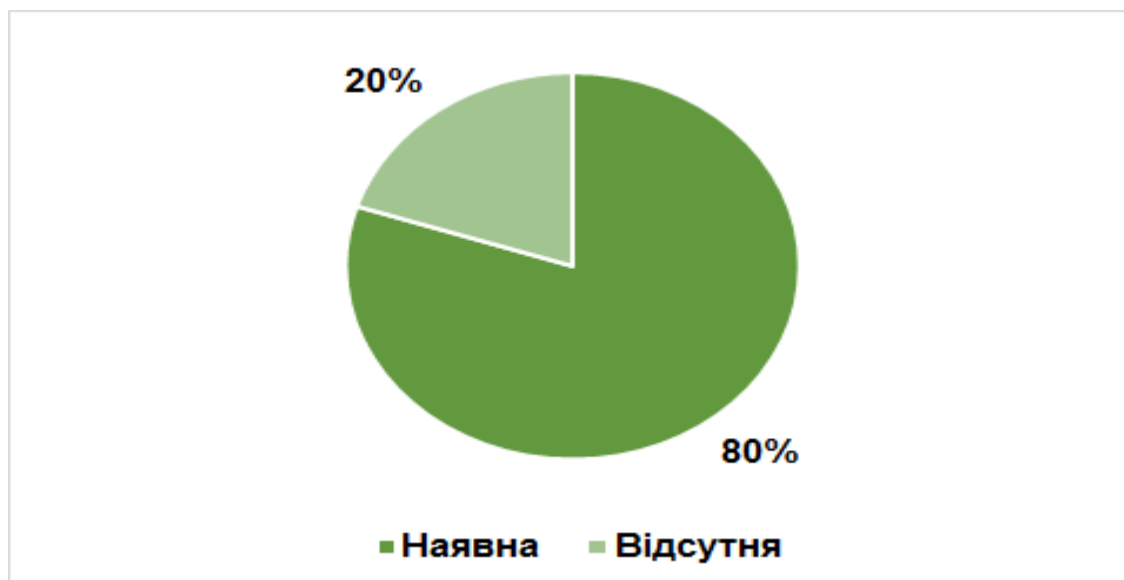
Стратегії розвитку громад

Вісім з десяти громад мають Стратегію розвитку громади (рис. 1). Переважно усі вони розроблені в період з 2017 по 2024 рр. Найменша тривалість дії Стратегії – 3 роки, найбільша – 21 рік. Деякі стратегії розроблено спільними зусиллями створених у громадах робочих груп та консультантів проєкту “Підтримка стратегічного планування розвитку територіальних громад Рівненської, Житомирської та Полтавської областей”, що стало можливим завдяки Агентству США з міжнародного розвитку (USAID) через проєкт “ГОВЕРЛА”. Зокрема, йдеться про Гришковецьку, Овруцьку, Тетерівську та Чуднівську громаду.

Усі Стратегії містять у собі цілі та завдання, які тою чи іншою мірою орієнтовані на молодь. З одного боку, це власне цілі, які забезпечують інституціоналізацію молодіжної політики на рівні громад, наприклад, створення молодіжних рад, центрів, просторів, громадських організацій тощо, з іншого – це кроки, які мають забезпечити потреби молоді у різних сферах – освіті, дозвіллі,

працевлаштуванні тощо. Перелічені приклади демонструють чітко визначені молодіжні цілі у стратегіях громад. Проте, представники ОМС наголошують, що якщо стратегія і не містить таких чітких цілей з орієнтацією на молодь, то це не свідчить про цілковиту відсутність уваги до цієї цільової аудиторії. Усі завдання, які ставить перед собою громада для покращення життя її жителів так чи інакше орієнтовані в тому числі і на молодь громади.

Рисунок 1. Наявність Стратегії розвитку громади

Серед громад, де за словами представників поки немає Стратегій розвитку – або почали роботу над її розробкою, або ж усвідомлюють її потребу та важливість і мають намір її розробити найближчим часом.

Програми підтримки молоді

Сім з десяти громад мають цільові Програми підтримки молоді (рис. 2). Серед них – програми національно-патріотичного виховання, програми самореалізації молоді та сім'ї, а також програми підтримки обдарованої молоді. Громади, які не мають відповідних програм, планують їх розробити або ж не бачать такої потреби через наявність окремих молодіжних цілей у загальній Стратегії розвитку громади.

ГРОМАДА	ПРОГРАМИ ПІДТРИМКИ МОЛОДІ
Андрушівська	<ul style="list-style-type: none"> Цільова програма розвитку молодіжної політики 2024-2025 рр. Програма підтримки обдарованої молоді 2024 р.
Житомирська	<ul style="list-style-type: none"> Житомирська міська територіальна громада - територія самореалізації молоді та підтримки сім'ї 2021 (до 2025 р.)
Звягельська	<ul style="list-style-type: none"> Програма розвитку молодіжної політики та національно-патріотичного виховання дітей та молоді Новоград-Волинської міської територіальної громади на 2022-2026 роки
Коростенська	<ul style="list-style-type: none"> Програма "Молодь Коростенської міської територіальної громади на 2021-2025 роки
Овруцька	<ul style="list-style-type: none"> Програма підтримки обдарованої молоді 2024 - 2027 рр.

Тетерівська	• Програма «Розвиток молодіжної політики в Тетерівській ОТГ» на 2021-2025 роки
Черняхівська	• Програма Молодь Черняхівщини на 2021-2025 рр.

Рисунок 2. Наявність Програми підтримки молоді

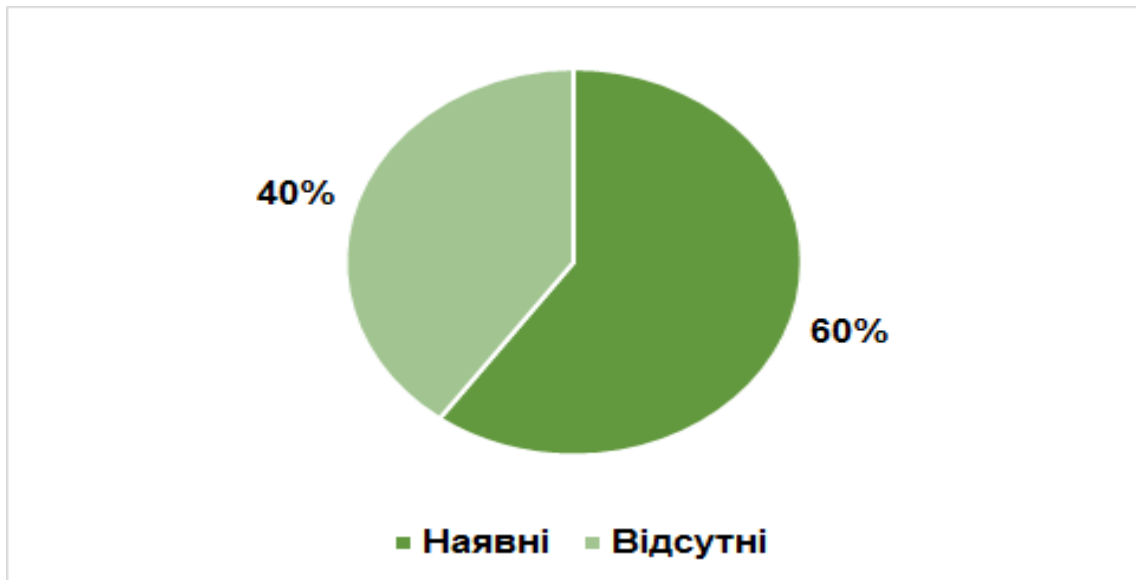
Хто відповідає за впровадження молодіжної політики у громадах

У всіх громадах Житомирської області впровадженням молодіжної політики займаються структурні підрозділи, які поєднують у собі роботу з молоддю, а також у сферах культури, спорту, сім'ї, освіти, туризму тощо. Переважно у таких інтегрованих відділах є провідні спеціалісти по кожному із зазначених напрямків, в тому числі і по роботі з молоддю. Представники окремих громад заявляють, що молодіжною політикою разом з місцевою владою займають молодіжні центри.

У шести із десяти громад-учасниць проєкту є працівники, які пройшли сертифікований курс «Молодіжний працівник» (рис. 3). Зокрема, сумарно у шести громадах налічується 19 «молодіжних працівників». Найменше – 2 на громаду (Андрушівська, Звягельська, Овруцька, Чуднівська), найбільше – 8 (Коростенська).

Громади, в яких немає сертифікованих молодіжних працівників, пояснюють це або недостатньою увагою до питання необхідності навчання персоналу загалом, або ж необізнаністю представників громад щодо такої можливості. Власне, проєкт «Молодіжний працівник» надав можливість громадам, які не мають сертифікованих молодіжних працівників – отримати їх, а які їх мають, – збільшити кількість «молодіжних працівників» у своїх громадах.

Рисунок 3. Наявність Молодіжних працівників

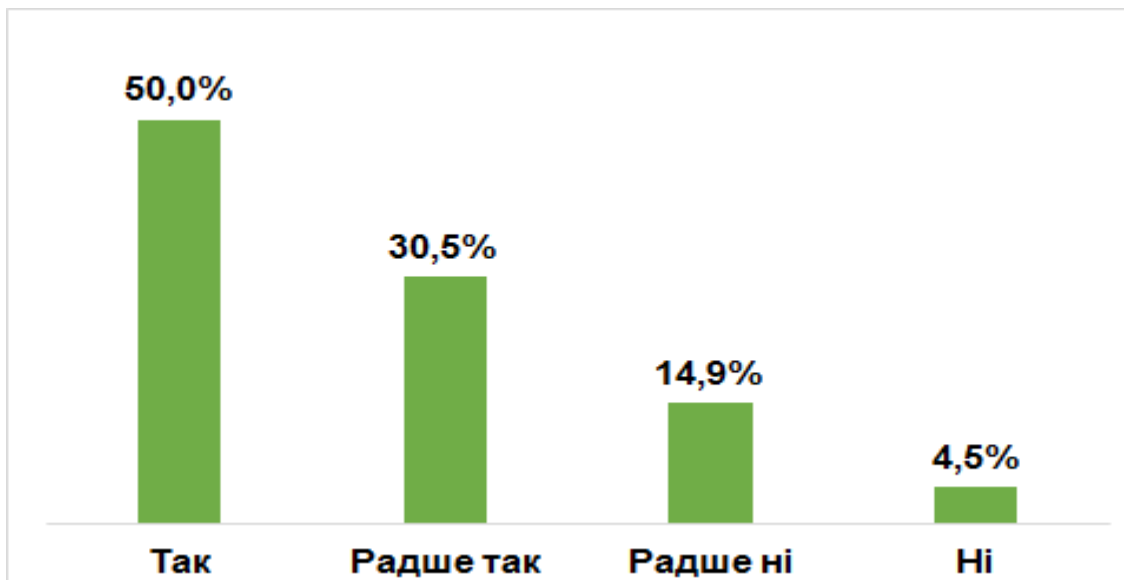

80,5% опитаних респондентів тою чи іншою мірою позитивно оцінюють можливість відкриття освітньо-професійної програми “Молодіжний працівник” у закладах вищої освіти України (аналогічно “Соціальной роботі”) (рис. 4). Учасники інтерв'ю з числа ОМС, які дотичні до реалізації місцевої молодіжної політики, конкретних аргументів “за” не наводять. Проте, їм незрозуміло, які компетенції потрібні для цієї роботи, якими знаннями та навичками має володіти людина, щоб працювати на зазначеній посаді: бути хорошим менеджером, комунікаційником, педагогом чи достатньо бути просто представником молоді, який розуміє потреби цієї категорії населення з власного досвіду. Більшість респондентів ж апелює до того, що це просто актуально через важливість “інвестування” у молодь як рушійної сили суспільства.

Представник ОМС, Андрушівська громада: “Обов'язково [треба запроваджувати освітньо-професійну програма “Молодіжна робота”]. Тому що є дослідження, яке говорить про те, що гривня, укладена у розвиток дітей та молоді, дає 9-кратний еквівалент. Тобто це розумні інвестиції, і обов'язково на це варто звертати увагу”.

Інша частина респондентів – переважно представники молодіжних рад – висловлюють протилежну думку щодо ідеї створення ОПП “Молодіжний працівник” – загалом таких 19,5% (рис. 4). “Крило” представників молодіжних рад зазначає, що вони не бачать потреби вчитися для цього аж чотири роки в університеті, як мінімум через те, що зараз існує багато сертифікованих короткотермінових навчань, здатних дати людям необхідні знання та навички для роботи з молоддю (серед них і курс “Молодіжний працівник”). Проте, усі одногласно підтверджують необхідність та важливість таких курсів.

**Рисунок 4. Розподіл відповідей на запитання:
“Чи варто в Україні запровадити ОПП
для отримання спеціальності “Молодіжний працівник”?”**

Додаткове навчання службовців, дотичних до реалізації молодіжної політики у громадах

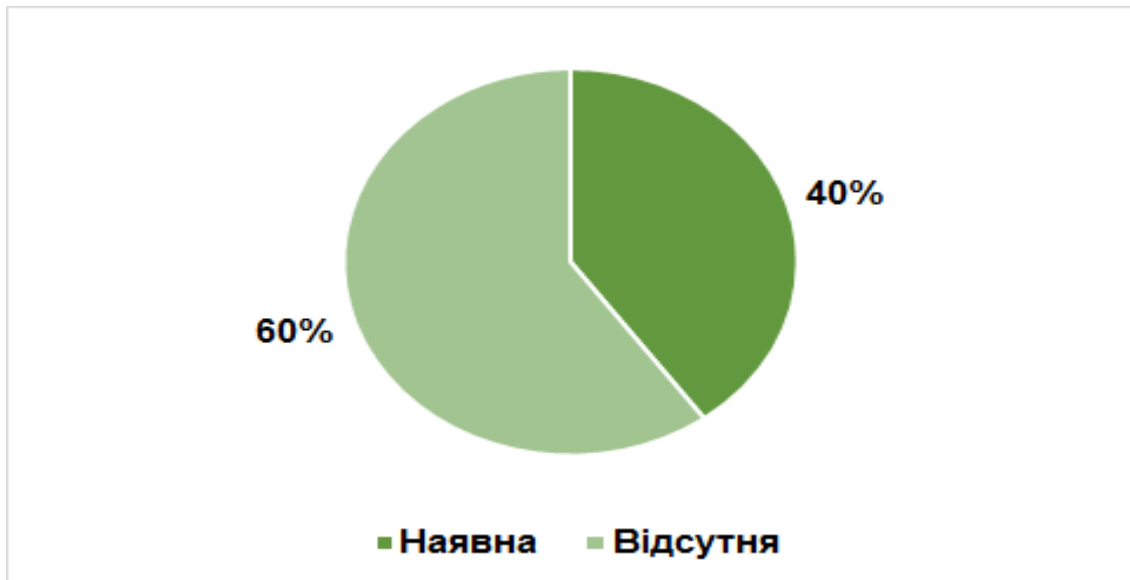
На запитання, чи проводяться профільні навчання у громадах для працівників, які працюють з молоддю, учасники інтерв'ю зазначають, що дуже рідко. За їх словами, неформальні навчання у громадах більшою мірою орієнтовані на молодь та покращення їх знань та навичок. Якщо ж щось подібне і відбувається, то це переважно стосується працівників освітньої сфери. Втім, респонденти зазначають, що часто випадає можливість долучитися до обласних та всеукраїнських тематичних тренінгів, актуальних для представників ОМС, які працюють з молоддю. Щодо тематики додаткових навчань, які б хотіли прослухати посадовці, відповіді респондентів розділилися таким чином:

- методи /способи взаємодії органів влади з молоддю – 59,1%;
- адвокація молодіжної політики у громаді – 42,0%;
- психоемоційна підтримка – 34,1%;
- проєктний менеджмент – 31,3%;
- інклюзивність у роботі з молоддю – 29,5%;
- інструменти публічного управління в молодіжній сфері – 28,4%;
- написання грантових заявок / фандрейзингу – 28,4%;
- цифрова грамотність – 25,6%;
- дані для прийняття рішень – 21,0%.

Молодіжні ради у громадах

Станом на 2024 рік у чотирьох із десяти громад створено Молодіжні ради, які наразі функціонують (рис. 5). Найраніше Молодіжна рада була створена у Звягельській громаді - у 2019 році. У двох інших громадах – Коростенській та Чуднівській – у 2021 році, у Гришковецькій – у 2023 році. Щодо кількості членів ради – їхня чисельність коливається від 15 до 25 людей на громаду.

Рисунок 5. Наявність Молодіжної ради

У Овруцькій громаді Молодіжна рада офіційно створена, проте вона не виконує покладених на неї завдань, а, відповідно, потребує оновлення. Свого часу рада функціонувала, представляла молодіжні ініціативи місцевій владі і навіть вносили правки до рішень, які стосувалися молоді.

Представники інших п'яти громад – Андрушівської, Білокоровицької, Житомирської, Тетерівської, Черняхівської – заявляють, що уже мають певні напрацювання, які ведуть до створення у них Молодіжних рад. У першу чергу, йдеться про наявність ініціативних груп для підготовки установчих зборів з метою формування складу Молодіжної ради. Більше того, наприклад, Тетерівська громада уже намагалася створити її у 2020 році, проте не вдалося набрати її мінімальний склад – 10 членів. Відповідно, без забезпечення цієї вимоги склад Молодіжної ради не може вважатися сформованим.

Представник ОМС, Тетерівська громада: “Орієнтовно у 2020 році ми мали таку спробу створити молодіжну раду. Ми затвердили на сесії положення про молодіжну раду і мали вже обирати склад. Але склад не обрався, не затвердився і тому ми цей напрямок так і не розвинули”.

Представники молодіжних рад, які взяли участь в інтерв'ю, зазначають, що серед їхніх обов'язків – переважно проведення заходів для місцевої молоді та їх залучення до життя громади. Місцева ж влада погоджує та допомагає молодіжним радам організувати ці заходи. Представники ініціативних груп також заявляють про налагоджену співпрацю з місцевою владою.

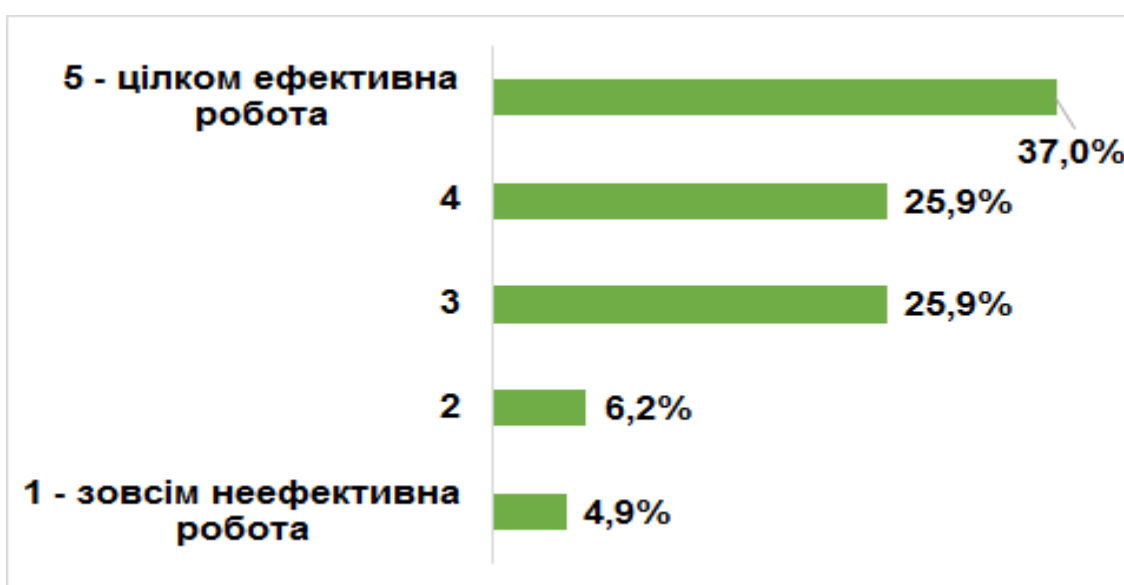
Представник ОМС, Звягельська громада: “Наша молодіжна рада активно співпрацює з владою, проводимо різні заходи з представниками міської влади, наприклад, кава з мером...”

Представник ініціативної групи, Житомирська громада: “Наша молодь співпрацює з владою напрямку. Тобто, ми можемо підійти, зайти там у кабінет у міській раді, і сказати, ось у нас є така-така пропозиція, де можемо реалізувати і далі йде нормальний діалог... І така співпраця є класною доволі”.

На запитання “Як часто місцева влада консультується з представниками Молодіжної ради під час розробки чи реалізації молодіжної політики?” 37,3% опитаних відповіли, що часто; 41,8% – інколи; 20,9% – рідко.

63,0% опитаних респондентів оцінюють роботу молодіжних рад у своїх громадах як ефективну, 25,9% – як ефективну та неефективну однаковою мірою, 11,1% – як неефективну (рис.6). Іншими словами ефективність роботи молодіжних рад у Житомирській області оцінюють на 3,84 за шкалою від 1 до 5, де 1 – зовсім неефективна робота, 5 – цілком ефективна робота). Найвище роботу Молодіжної ради оцінили у Гришковецькій громаді, найнижче - у Коростенській (рис. 7).

Рис. 6. Розподіл відповідей на запитання: “Як Ви оцінюєте ефективність роботи Молодіжної ради у Вашій громаді?”

Рис. 7. Оцінка роботи Молодіжних рад у розрізі громад

Інфраструктура: молодіжні центри, молодіжні простори у громадах

У жодній з громад, що взяла участь у проєкті, не створено Молодіжний центр. Натомість у п'яти із десяти громад заявляють про наявність у них Молодіжного простору (рис. 8).

Рисунок 8. Наявність Молодіжного простору

Щодо іншої молодіжної інфраструктури, то більшість учасників дослідження заявили про її наявність на території громад: бібліотеки (87,5%), будинки культури (80,1%), спортивні клуби (65,3%), центри позашкільної освіти (44,9%). Деякі службовці, які зазначають, що молодіжної інфраструктури, опираються на дані, зібрані під час опитування молоді у громадах. Окрім цього, таку ж думку представники ОМС чули від молодих людей, які брали участь у розробці стратегії розвитку громади. Аналізуючи причини такого стану речей, респонденти часто апелюють до воєнного стану та обмеженої можливості фінансувати подібні статті витрат. Виходом з цієї ситуації може бути залучення грантових коштів або відкриття молодіжних просторів.

Представник ОМС, Звягельська громада: «...Складніше стало з введенням воєнного стану. Раніше це можна було і за кошти місцевого бюджету. Зараз, скоріше, ми шукаємо різноманітні гранти для того, щоб і облаштувати простори, і проводити якісь цікаві заходи, навчання для молоді...».

Серед членів молодіжних рад чи ініціативних груп більше тих, хто вважає, що у громадах достатньо молодіжної інфраструктури, ніж серед представників органів місцевого самоврядування, які займаються молодіжною політикою. Зокрема, вони стверджують, що її брак покривається уже відкритими чи запланованими до відкриття молодіжними просторами. Проте, члени молодіжних рад та ініціативних груп, як і представники ОМС, зазначають, що молодіжна інфраструктура переважно представлена спортивними об'єктами. Втім, наприклад, дозвілєвої інфраструктури (парків, кав'ярень, кінотеатрів, театрів тощо) на їх думку, у громадах бракує. Важливо, що респонденти бачать

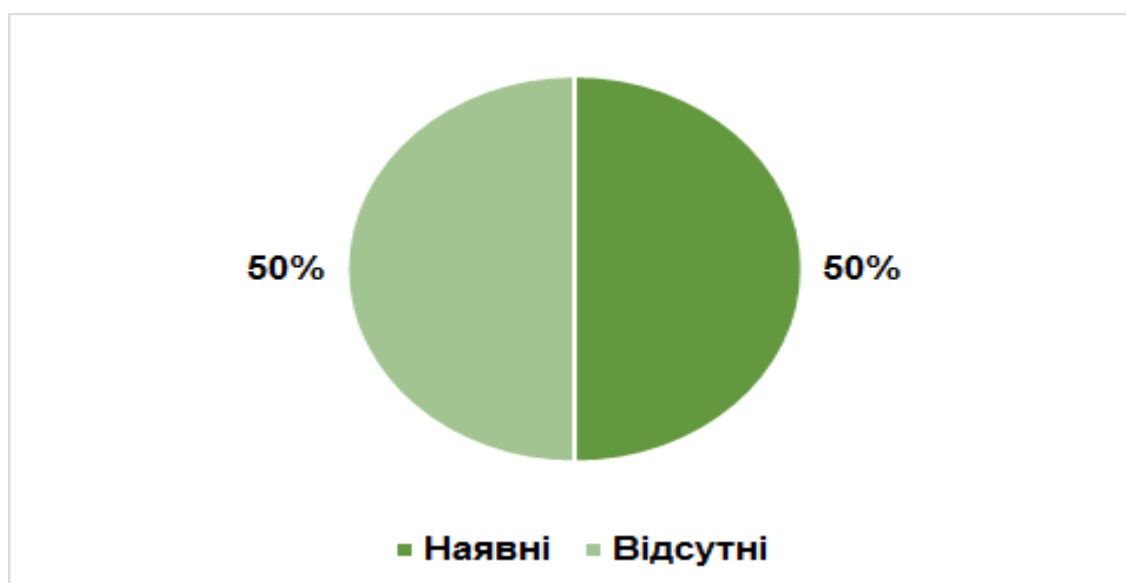
потребу у відкритті молодіжних просторів не тільки у центрі громади, а й у всіх старостинських округах.

Представник Молодіжної ради, Гришківська громада: «...То хотілося б, щоб в кожному селі був свій певний молодіжний хаб, якесь молодіжне місце. Оскільки у нас їх всього два, якщо я не помиляюсь, на всю громаду, ну це досить мало, дивлячись на те, що у нас, якщо я не помиляюсь, 15 сіл. Це досить мало. Тим більше в нас проблема з логістикою. Немає такого, що хтось може сісти і під'їхати в певне село».

Молодіжні неурядові організації

Половина громад (п'ять з десяти) заявили про діяльність в їх межах молодіжних громадських організацій – 1-2 ГО на громаду (рис. 9). Зокрема, учасники інтерв'ю (як представники ОМС, так і представники молодіжних рад чи ініціативних груп) вважають, що варто збільшувати у громадах кількість молодіжних громадських організацій, а їх малу кількість пов'язують з низькою активністю молоді громади або ж відсутністю знань про процедуру їх оформлення. В той же ж час, учасники інтерв'ю говорять про зростання на тлі повномасштабного вторгнення російської федерації волонтерських організацій у громадах загалом та молодіжних волонтерських ініціатив зокрема.

Рисунок 9. Наявність Молодіжних ГО

Активність молоді у громадах

Щодо кількості молодіжних проєктів, які впроваджуються для розвитку та підтримки місцевої молоді, думки учасників дослідження розділилися. 54,6% сказали, що їх тою чи іншою мірою достатньо, решта ж – 45,4% – вважають, що їх замало (рис. 10). Найбільше відчувають нестачу молодіжних проєктів у Тетерівській громаді (про це заявили 90,9% опитаних), найменше – в Чуднівській (21,4%).

Рис. 10. Розподіл відповідей на запитання:

**“Чи достатньо молодіжних проектів,
які впроваджуються у Вашій громаді,
для розвитку та підтримки місцевої молоді?”**

Учасники інтерв'ю зазначають, що молодь досить активно долучається до проектів та ініціатив, які реалізують для них у громаді. Серед активної молоді, за їхніми словами, більше дівчат, ніж хлопців. Щодо вікової категорії, то це шкільна (переважно) та студентська (рідше) молодь. Таку ситуацію респонденти пояснюють тим, що найлегше залучати молодь саме через школи, особливо з населених пунктів, віддалених від центру громади. Найвищий вік молоді, який називався учасниками інтерв'ю при обговоренні цього запитання – 25 років. Тобто, чим старша людина, тим важче її зацікавити до участі у проектах. Представники ОМС додають, що намагаються донести молоді важливість ініціатив з їхнього боку, а не долучення до проектів, які реалізуються місцевою владою.

Представник ОМС, Андрушівська громада: “Ми тільки привчаємо нашу молодь до цих процесів і хочемо, щоб вони були ініціаторами, щоб вони розуміли, що ніхто їх не повинен змушувати це робити, а це має бути їхня ініціатива, в якій ми [влада] їм тільки допомагаємо”.

Комунікаційні канали для поширення інформації про можливості та заходи для молоді у громадах

Представники усіх громад зазначили, що для донесення інформації до молоді про свою діяльність та можливості для неї використовують як офіційні web-сторінки (сайти), так і офіційні сторінки у соціальних мережах. Найактуальнішими з соціальних мереж є Facebook, Telegram, Instagram. Щодо контенту інформації, яка висвітлюється, то це переважно або повідомлення про заплановані, або уже проведені заходи у громаді. На офіційних сайтах громад усі вони містяться у розділі “оголошення”, а не сторінках структурних підрозділів, які займаються молодіжною політикою.

Молодіжні ради використовують для комунікації зі своєю цільовою аудиторією здебільшого соціальні мережі. З одного боку, вони вважають, що це найкраща платформа для взаємодії з молоддю (зокрема, Facebook). З іншого боку – на

сайтах громад не міститься окремого розділу для молодіжних рад, який висвітлював би їхню роботу.

Представник Молодіжної ради, Гришковецька громада: «Ми використовуємо Фейсбук. Наша сторінка знаходиться в Фейсбуці і сторінка селищної ради в Фейсбуці. Тобто ми вибрали цю платформу, оскільки вона є, ну, такою загальною. Молодіжна рада працює не лише на молодь. Тобто мені здається людина вже, ну, 30-35+, може дати теж добру ідею для молоді. Тобто ми вибрали Фейсбук, бо він є у всіх. Там, наприклад, ще Інстаграм, не у всіх. ТікТок, ну ми не готові поки».

Порядок денний ініціатив у сфері молодіжної політики у громаді

Цікавим є той факт, що на запитання «Які основні молодіжні питання на порядку денному громади вашої структури?», як представники відповідних відділів з влади, так і представники молодіжних рад чи потенційних її членів, назвали практично одні й ті ж самі аспекти. Серед них:

- створення молодіжних центрів / просторів / рад;
- організація умов для дозвілля та самореалізації молоді (зокрема, профорієнтаційні навчання);
- пошук способів залучення молоді до участі у житті громади;
- залучення у громади проєктів для молоді;
- формування навичок здорового способу життя;
- національно-патріотичні заходи для молоді
- вирішення безпекових питань (зокрема, створення безпечного освітнього середовища).

Як представники влади, так і представники молоді стверджують, що після повномасштабного вторгнення російської федерації на порядок денний частіше виходять саме заходи національного-патріотичного спрямування. Окрім цього, у громадах з'являється багато волонтерських ініціатив, що не було настільки актуальним до лютого 2022 року. Більше того, жодні культурні заходи тепер не обходяться без зборів для ЗСУ.

Представник ОМС, Гришковецька громада: «Якщо молодіжна рада раніше працювала більше для створення певних таких процесів для молоді. Тобто, це молодіжні хаби, то зараз ми розуміємо, що головна наша мета - це волонтерська допомога військовим. Село Половецьке купимо дрон. Село Солотвин купило дрон, також влаштовують постійні молодіжні ярмарки. Молодіжна рада влаштовує ярмарки, ми купуємо дрони, допомагаємо чим можемо на даний момент».

Представник Молодіжної ради, Чуднівська громада: «...Тобто якщо в нас є якісь концерти, то у нас вже стоїть скринька на збір коштів і ці кошти переправляються нашим волонтерам Чуднівським. Я не знаю чи можна їх так назвати. Але є такі люди, які цим займаються, і ми до цього долучаємося...»

Оцінка потреб молоді у громадах

Майже у всіх досліджуваних громадах час від часу проводиться оцінка потреб молоді. Зазвичай, це онлайн опитування, посилання на які розміщуються на всіх можливих комунікаційних каналах громад. Також в деяких громадах проводять анкетування під час молодіжних заходів, які там відбуваються з використанням друкованих анкет. Окрім цього, респонденти (зокрема, з числа ОМС) згадують окремі опитування в школах.

Метою цих опитувань є отримати дані про потреби молоді, які стануть основою управлінських рішень «молодіжних» відділів ОМС або планів роботи молодіжних рад / центрів / просторів.

Представник ОМС, Коростенська громада: «Проводили оцінку потреб. Це було шляхом опитування, потрібно було переважно для того, щоб намітити напрямки роботи нашого молодіжного простору і зрозуміти для себе, яким чином можна молодь залучити до більш активної діяльності. Використовуємо дані також для того, щоб бачити шляхи розвитку відділу і молодіжної політики в громаді».

Представник Молодіжної ради, Звягельська громада: «Ми аналізуємо потреби молоді, проводимо різні опитування. Наприклад, на кожному зібранні ми спочатку опитуємо кожного, які заходи вони хотіли би впровадити, що їм було би цікаво, а також оцінюємо по кількості людей, які долучаються до заходів. Тобто, наприклад, якщо до мовного квартирника долучається дуже багато людей, то ми бачимо, що потрібно проводити такого більше».

Представники ОМС згадували також про опитування жителів громад в рамках розробки стратегій розвитку. У контексті цього обговорення йшлося і про залучення представників активної молоді до написання зокрема молодіжних цілей і стратегій, як одних із стейкхолдерів громади.

Щодо моніторингу та оцінки ефективності заходів чи проектів для молоді, то 51,9% опитаних сказали, що здійснюють їх у громадах. Це відбувається як за кількісними індикаторами – фіксується кількість відвідувачів на конкретних заходах або проводяться опитування щодо рівня задоволеності ними, так і за якісними індикаторами – спільне обговорення молоді та влади що спрацювало, що варто покращити, на що варто звертати більше уваги.

Труднощі та виклики у впровадженні молодіжної політики у громадах

У межах анкетування представників області запитували, які проблеми, на їхню думку, у молодіжній сфері варто вирішувати у першу чергу. На першому місці з великим відривом від інших проблем виступає пасивність молоді до участі у житті громади. На другому місці – недостатнє фінансування молодіжної політики та безробіття молоді. Далі йдуть відтік / міграція молоді та залучення молоді з сільських місцевостей (рис. 11).

***Рис. 11. Розподіл відповідей на запитання:
“Які основні проблеми у молодіжній сфері,
на Вашу думку, варто вирішувати у першу чергу?”***

В інтерв'ю працівники ОМС підтверджують, що серед основних труднощів, з якими вони зіштовхуються у впровадженні молодіжної політики у громаді є:

- 1. Низька мотивація молоді до участі в житті громади / відсутність активної, ініціативної молоді.** Часто респонденти пов'язують це з несприйняттям молоді себе як суб'єкта місцевої політики, рушія змін у громаді.
- 2. Недостатнє фінансове забезпечення молодіжної політики (особливо у воєнний час).** У зв'язку з цим громади змушені постійно залучати донорські кошти.

Серед інших, менш згадуваних труднощів, які називали посадовці в інтерв'ю:

- відсутність кваліфікованих молодіжних працівників;
- відсутність молодіжних рад / центрів / просторів;
- нерозуміння потреб молоді та, відповідно, лінії побудови заходів для них.

Представник ОМС, Коростенська громада: «Основні труднощі – це низька мотивація молоді, це відтік молоді зараз і за кордон, а раніше ще й до інших великих міст, де є навчальні заклади. Для того, щоб це змінити, треба зацікавлювати молодь. Різноманітні заходи – це прекрасно, але мають бути робочі місця, які високо оплачуються. І тоді наша молодь буде повертатися».

Члени молодіжних рад виділяють ті ж труднощі, що і представники ОМС. Відмінності полягають лише тому, що питання фінансування молодіжної політики для них не є таким "гострим", як для останніх. Окрім цього, до поданого переліку вище вони додають труднощі в комунікації між владою та молоддю. Особливу увагу молодь звертає і на логістичні перешкоди для молоді з старостинських округів, які не дозволяють їм повною мірою долучатися до усіх заходів, які переважно проводяться у центрах громади. Зокрема, мова йде про великий інтервал руху громадського транспорту.

Представник молоді, Овруцька громада: «Наприклад, молоді люди з старостинських округів по селам, по-перше, не можуть під'їхати до нас, бо

там є такі населені пункти, що дуже віддалені і автобуси рідко їздять. І тому вони навіть, як би хотіли, не можуть добратися. А є просто такі, що, може, соромляться, чи не знають ще, хоча ми проводили інформаційну кампанію, по школах ходили, в ліцеї нашому були».

Щодо інших ресурсів/засобів, необхідних для успішної молодіжної роботи (крім фінансування) найчастіше учасники інтерв'ю виокремлювали потребу у спеціалістах, які мають бажання та необхідні навички працювати з молоддю, рідше – потребу у матеріальних ресурсах (зокрема, виділення та оснащення просторів для молоді) та неформальній освіті для молоді. На запитання щодо актуальних тем тренінгів, відповіді розділися таким чином:

- проєктний менеджмент – 59,7%;
- адвокація прийняття рішень – 54,5%;
- цифрова грамотність – 48,9%;
- психоемоційна підтримка – 47,7%;
- дані для прийняття рішень – 45,5%;
- написання грантових заявок / фандрейзингу – 42,0%.

Щодо труднощів у провадженні загальнодержавної молодіжної політики, то учасники інтерв'ю називають такі:

- **соціально-економічні:** втрата молоді через війну; низький рівень життя та заробітних плат, що і породжує відтік молоді через трудову міграцію;
- **політично-управлінські:** недостатньо уваги з боку держави та молоді та низьке фінансування молодіжної політики;
- **кадрові:** недостатня кількість молодіжних працівників та молодіжних рад;
- **особистісні:** нерозуміння молоді своєї суб'єктності в контексті побудови молодіжної політики та формування і розвитку громадянського суспільства загалом; невміння представляти і захищати свої права та інтереси.

Помітно, що зазначені труднощі у впровадженні загальнодержавної молодіжної політики співзвучні з тими, які притаманні і місцевому рівню.

Оцінка фінансування молодіжної сфери у громадах

Повертаючись до теми фінансування заходів місцевої молодіжної політики, то посадовці оцінюють його досить критично. Більшість стверджує, що воно відбувається “за залишковим принципом”. Особливо, це загострюється під час військового стану, оскільки лівова частка коштів йде на захищені статті видатків та підтримку української армії. Окремі громади заявляють, що ця молодіжна політика зовсім не фінансується. Без належного фінансування, стверджують посадовці, складно підтримати чи тим більше стимулювати молодіжну роботу.

Представник ОМС, Чуднівська громада: “Коли молодь хоче щось організувати, їй потрібні кошти. Навіть кудись поїхати, хоча б інколи здійснити якусь поїздку, щоб обмінятися досвідом, побачити як працюють інші молодіжні ради, як вони розвиваються. Чи молодіжний центр, чи молодіжний простір. Чим більше фінансів, тим більше можливостей, звичайно. І тоді молодь буде зацікавлена більше”.

Представники тих громад, у яких не створені молодіжні ради / центри / простори вважають, що їх поява може позитивно вплинути на обсяг фінансування. Зокрема, на їхню думку, завдяки таким інституціям будуть чітко визначені потреби молоді, збільшиться увага до проблем молоді та ставлення до неї з боку місцевої влади, а відповідно – будуть переглядатися джерела та обсяг фінансування на реалізацію молодіжної політики.

Представники активної молоді в інтерв'ю також зазначають, що хотіли б більшого фінансування молодіжної роботи. Проте, не маючи можливості це змінити, вони намагаються залучати кошти з усіх можливих проєктів, а також організують молодіжні заходи на волонтерських засадах.

На запитання “На що в першу чергу було б спрямовано фінансування молодіжної роботи, якби коштів було достатньо?” посадовці та молодь відповіли дуже співзвучно. Якщо проранжувати відповіді представників ОМС, то на першому місці – освітні заходи (тренінги) для молоді, на другому – створення молодіжних центрів та просторів, на третьому – обмін досвідом між молоддю різних громад, областей України. Серед іншого – підтримка молодіжного підприємництва, молодих сімей та ініціатив активної молоді.

Представники молодіжних рад чи ініціативних груп більш однозначні у своїх відповідях на це запитання. Майже усі віддали б перевагу створенню молодіжних центрів та просторів, а також закупівлі для них обладнання. Окрім цього, вони б спрямували фінансування на навчання молоді та молодіжних працівників (останнє посадовцями згадувалося лише одноразово) та стипендії для обдарованої молоді.

Представник ОМС, Овруцька громада: “По-перше, на навчання молодіжних працівників, по-друге, на облаштування нормальних молодіжних просторів, де молоді було б приємно знаходитись, де вони були б облаштовані всім необхідним обладнанням, інвентарем, технікою для роботи, для того навіть, щоб просто прийти подивитися якесь кіно. І по-третє, щоб, може, були якісь стипендії для обдарованої молоді, щоб вони десь могли використати їх там, ну навіть для тих же молодіжних працівників на якийсь відпочинок чи на ретрит, тому що молодіжна робота також досить виснажує”.

Рекомендації для покращення молодіжної політики в громадах

Серед рекомендацій та необхідних кроків для покращення молодіжної політики можна виділити такі:

➤ інституційні

- створити / сприяти створенню молодіжних рад, центрів та просторів (у громадах, де їх ще немає);
- розвивати молодіжну інфраструктуру, зокрема, молодіжні простори у старостинських округах;
- сприяти створенню молодіжних громадських організацій, в тому числі через навчання як це зробити;

- залучати представників молоді до розробки Стратегій розвитку громад з метою врахування / виокремлення цілей та завдань, які стосуються її потреб;
- передбачити розробку програм підтримки молоді (для тих громад, де їх немає); залучати до їх розробки та обговорення представників молоді.

➤ **комунікаційні**

- налагодити комунікацію між місцевою владою та молоддю, створити різноманітні комунікаційні майданчики для їхньої взаємодії (наприклад, “дні молоді у радах”, “кава з головою”, молодіжні форуми тощо);
- здійснювати ефективну інформаційну політику щодо молодіжної роботи у громадах, в тому числі через соціальні мережі.

➤ **матеріальні**

- у тих громадах, де є молодіжні центри та простори, за потреби, здійснити ремонт та придбати необхідне обладнання (меблі, техніку, роздаткові матеріали, канцтовари тощо).

➤ **організаційно-управлінські**

- приймати активну участь у всіх грантових пропозиціях від міжнародних партнерів;
- налагодити співпрацю місцевих молодіжних рад з обласною молодіжною радою;
- залучати до організації молодіжних заходів як представників влади, так і молодь;
- здійснювати оцінку потреб молоді в громаді за допомогою опитувань чи анкетувань; враховувати дані опитувань молоді для визначення актуальних для неї заходів;
- сприяти мобільності як посадовців, так і молоді з метою обміну кращими практиками молодіжної роботи з іншими громадами;
- сприяти залученню різних вікових категорій молоді до молодіжних заходів та життя громади (зокрема, активізувати молодь через молодіжні ради).

➤ **освітні**

- забезпечити можливість до проходження базового тренінгу «Молодіжний працівник» та інших курсів, дотичних до питань молодіжної роботи; стимулювати посадовців, які відповідають за молодіжну політику проходити ці навчання;
- забезпечити підвищення кваліфікації посадовців, які працюють з молоддю з метою підвищення ефективності їх роботи;
- запровадити постійну просвітницьку роботу серед молоді щодо її ролі та впливу на життя громади загалом та молодіжної політики зокрема.

➤ **кадрові**

- призначати на посади, відповідальні за молодіжну роботу людей, які мотивовані та мають відповідні компетенції.

Додаток 1. Частка / кількість молоді у громадах та органах місцевої влади

Громада / Показник	Частка молоді у загальній структурі населення громади	Частка та кількість молоді серед депутатів місцевої ради (віком до 35 років)	Кількість працівників віком до 35 років в органах місцевого самоврядування
Тетерівська	18%	3	34
Звягельська	20%	-	17
Житомирська	36%	2	-
Овруцька	18%	6	6
Коростенська	35%	1	12
Чуднівська	20%	5	5
Гришковецька	24%	0	2
Андрушівська	30%	1	10
Черняхівська	31%	-	9
Білокоровицька	16%	3	4

Додаток 2.

Територіальна громада	Стратегія розвитку ТГ	Програма розвитку молоді	Молодіжна рада	Молодіжний центр	Молодіжний простір	Молодіжні працівники	Громадські організації
Андрушівська		☐			☐	☐	☐
Білокоровицька	☐						
Гришковицька	☐		☐				
Житомирська	☐	☐				☐	☐
Звягельська		☐	☐			☐	
Коростенська	☐	☐	☐		☐	☐	☐
Овруцька	☐	☐			☐	☐	☐
Тетерівська	☐	☐					☐
Черняхівська	☐	☐			☐		
Чуднівська	☐		☐		☐	☐	